

Barne- og familiedepartementet

Vår dato	28. september 2002
Deres dato	26. juni 2026
Vår referanse	MPJ
Deres referanse	26/1621

Forslag til endringer i markedsføringsloven og åpenhetsloven – oppheving av forhandlingsmodellen

Vi viser til høring fra Barne- og familiedepartementet om forslag om oppheving av forhandlingsmodellen i markedsføringsloven og åpenhetsloven. Vi takker for muligheten til å besvare denne høringen. Nedenfor følger NHO Mat og Drikkes kommentarer til forslaget.

Våre hovedpunkter:

- Rettsklarhet er viktig for virksomhetene i bransjen, da seriøse aktører har en interesse av at konkurrenter ikke tjener på manglende etterlevelse. Raskere og mer konsekvent håndheving kan bidra til likere konkurransevilkår.
- Grundig bransjerettet veiledning bør utarbeides. Gjennom fjerning av forhandlingsmodellen fra åpenhetsloven vil det bli mer krevende for virksomhetene å vite hvordan de skal innrette seg etter lovens krav, da særlig for næringer mer komplekse verdikjeder. Derfor blir det desto viktigere med god veiledning for bedriftene.
- Håndheving av åpenhetsloven må forbli forutsigbar og forholdsmessig. Tilsynsmyndigheter burde ta høyde for uklarheter i regelverket, virksomhetens innsats for å sikre etterlevelse, og om det dreier seg om en førstegangsovertredelse.
- Sanksjoner bør i første omgang rettes mot de klareste og mest vesentlige bruddene. Det er ønskelig at man videre benytter seg av bransjedialog og veiledning i mindre alvorlig tilfeller eller hvor regelverksforståelsen er utfordrende.

Generelle betraktninger

NHO Mat og Drikke stiller seg positive til endringer i regelverket som fremmer et effektivt og forutsigbart tilsyn med åpenhetsloven. For våre medlemsbedrifter er det viktig at regelverket håndheves på en måte som sikrer like konkurransevilkår og hindrer virksomheter som ikke oppfyller lovens krav fra å oppnå urettmessige fordeler. Videre anser vi det som positivt at Forbrukertilsynets adgang til å fatte vedtak klargjøres gjennom opphevingen av forhandlingsmodellen.

Samtidig er det viktig for NHO Mat og Drikkes medlemmer at håndhevingen er forutsigbar og med tilstrekkelig veiledning. Dette innebærer veiledning på sektorspesifikt nivå, hvilket i næringsmiddelindustrien for eksempel vil kunne gjelde områder som bl.a. importerte råvarer, sesongarbeid og emballasje. Vi ber derfor Forbrukertilsynet prioritere tett dialog med næringsmiddelindustrien for å utarbeide grundig bransjerettet veiledning. Dette vil sikre raskere etterlevelse blant bedriftene, bidra til å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, samt minke den administrative byrden for Forbrukertilsynet i forbindelse med håndhevingsarbeidet.

Til tross for bortfallet av veiledning og forhandling som et vilkår for vedtak gjennom opphevingen av forhandlingsmodellen, anser vi at veiledning fortsatt burde fungere som et sentralt virkemiddel for å sikre etterlevelse, særlig i tilfeller der regelverket gir rom for skjønn eller der mangler skyldes uklarheter, snarere enn manglende vilje til etterlevelse. I lys av dette burde sanksjoner primært rettes mot klare, vesentlige og/eller gjentatte brudd. I tilfeller av tvetydighet eller juridisk usikkerhet knyttet til regelverkstolkning, burde det åpnes for veiledning før det ilegges sanksjoner.

Forholdsmessighet og forutsigbarhet i håndhevingen av åpenhetsloven må foreligge. Åpenhetsloven åpner for et bredt spekter av sanksjoner, inkludert tvangsmulkt og overtredelsesgebyrer. NHO Mat og Drikke mener at terskelen for økonomiske sanksjoner må praktiseres på en måte som sikrer forutsigbarhet og proporsjonalitet. Virksomhetene må kunne forutse hvilke handlinger som er ulovlige før de risikerer en økonomisk sanksjon. Det vil videre kunne være relevant å tydelig skille mellom virksomheter med dokumenterte rutiner for aktsomhetsvurderinger og forbedringsarbeid, og bedrifter som ikke har etablert grunnleggende rutiner, eller ikke vist vilje til forbedring. De strengeste økonomiske sanksjonene burde ilegges virksomheter som har begått gjentatte lovbrudd.

NHO Mat og Drikke støtter departementets mål om å klargjøre rettstilstanden og sikre effektiv håndheving av åpenhetsloven. Det er positivt at virksomheter som bevisst eller gjentatte ganger bryter regelverket kan følges opp effektivt. Samtidig må håndhevingen innrettes slik at den bidrar til reell etterlevelse og forbedring i virksomhetene. For mat- og drikkenæringen vil praktisk veiledning, forutsigbar saksbehandling og forholdsmessig bruk av sanksjoner være avgjørende for at lovens formål oppnås på en effektiv måte.

Med vennlig hilsen
NHO Mat og Drikke

Terje Sletnes
Direktør for analyse og politikk

Mats Jensen
Rådgiver